

Eğitim Yönetimi ve Denetimi Tezsiz Yüksek Lisans Programındaki Derslerin İçeriği ve Öğrenme Öğretme Sürecine İlişkin Öğrenci ve Öğretim Üyelerinin Görüşleri*

The views of students and academic staff regarding course contents and teaching-learning process in educational administration and supervision non-thesis master's program

Zeynep Umur¹, Hasan Demirtaş²

¹Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Yönetimi Anabilim Dalı, Elazığ

²İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Yönetimi Anabilim Dalı, Malatya

Özet

Bu araştırmanın amacı eğitim yönetimi ve denetimi tezsiz yüksek lisans programındaki derslerin içeriğine ve öğrenme öğretme sürecine ilişkin öğrenci ve öğretim üyelerinin görüşlerini belirlemektir. Araştırmanın deseni durum çalışmasıdır. Çalışma grubunu 23 tezsiz yüksek lisans öğrencisi ve 5 öğretim üyesi oluşturmaktadır. Veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu yardımıyla görüşme tekniğiyle toplanmıştır. Verileri analiz etmek için içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Sonuç olarak, katılımcıların çoğunluğu ders içerikleriyle ilgili olumlu görüş bildirmiş olmakla birlikte ders içeriklerinin amaçlarla tutarlı ve yeterli olmadığını da dile getirmişlerdir. Katılımcılar ayrıca ders içeriklerinin amaçlara uygun olarak yeniden düzenlenmesini ve bu süreçte öğrencilerin de fikirlerinin alınması gerektiğini ifade etmişlerdir. Katılımcıların çoğunluğu tezsiz yüksek lisans programının daha çok uygulamaya dönük olmasını; tartışma, örnek olay, yönetim ve denetim uygulaması gibi uygulamalı yöntemlerle ders yapılmasını arzu ederken katılımcıların bazıları da öğrenciler zaten uygulamanın içinden geldikleri için buna gerek olmadığını ifade etmişlerdir.

Anahtar sözcükler: Eğitim yönetimi ve denetimi, eğitim yöneticilerinin yetiştirilmesi, tezsiz yüksek lisans.

Abstract

The aim of this study is to determine the views of students and academic staff regarding the course contents and teaching learning process in Educational Administration and Supervision non-thesis master's program. The research design of this article is a case study. The study group consists of 23 non-thesis master's program students and 5 academic staff. The data of this study was collected by the way of semi-structured interview technique. To analyse the data, content analysis was used. To conclude, a great majority of the participants have the positive views about the course contents whereas the courses' contents are not consistent/adequate with their objectives. Participants expressed that the course contents should be revised and in this process, the students' views should be taken into consideration. Most of the participants also state that the non-thesis master's program should focus on practice more and the courses should include mostly practical methods such as discussions, case study, administration and supervision while others believe that there is no need for such practices since the students work actively in the field as teachers or administrators.

Keywords: Educational administration and supervision, non-thesis master's program, training of educational administrators.

Hızlı değişim ve gelişmelerin yaşandığı günümüzde hem bireysel hem de toplumsal anlamda lisansüstü eğitimin önemi artmıştır. Bireylerin yükseköğrenimleri sırasında kazanmış oldukları bilgi ve becerinin, onları yaşamları boyunca mesleklerinde başarılı kılması olanaksız ha-

le gelmiştir. Sürekli öğrenme zorunluluğu beraberinde yaşam boyu öğrenme kavramını ortaya çıkarmış, üniversitelerin görevleri artmış, lisansüstü eğitim bireylerin gelecekteki gelirlerini, sosyal statülerini artırmaya yönelik yaptığı bir yatırım haline gelmiştir. Diğer taraftan lisansüstü eğitim ülkenin geleceği

İletişim / Correspondence:

Arş. Gör. Zeynep Umur
Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi,
Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim
Yönetimi Anabilim Dalı, Elazığ
e-posta: zumur@firat.edu.tr

Yükseköğretim Dergisi 2018; Çevrimiçi Erken Baskı. © 2018 Deomed

Geliş tarihi / Received: Ocak / January 17, 2017; Kabul tarihi / Accepted: Ağustos / August 18, 2017

Bu çevrimiçi makalenin atıf künyesi / Please cite this online article as: Umur, Z. ve Demirtaş, H. (2018). Eğitim yönetimi ve denetimi tezsiz yüksek lisans programındaki derslerin içeriği ve öğrenme öğretme sürecine ilişkin öğrenci ve öğretim üyelerinin görüşleri. *Yükseköğretim Dergisi*, doi:10.2399/yod.17.021

*Bu makale, Doç. Dr. Hasan Demirtaş danışmanlığında yürütülen "Eğitim Yönetimi ve Denetimi Tezsiz Yüksek Lisans Öğrencileri ile Öğretim Üyelerinin Eğitim Yönetimi ve Denetimi Tezsiz Yüksek Lisans Programına İlişkin Görüşleri" başlıklı yüksek lisans tezine dayalı olarak yazılmıştır.

Çevrimiçi erişim / Online available at: www.yuksekogretim.org • doi:10.2399/yod.17.021 • Karekod / QR code:

için gerekli, nitelikli insan gücünün, akademisyenlerin, bilim insanlarının, üst düzey yöneticilerin yetiştirilmesi bakımından da önemli görülmektedir (Bülbül, 2003; Karakütük, 2002, s. 5–6; Özdem, Bülbül ve Güngör, 2002, s. 169; Sevinç, 2001, s. 125–128; Sezgin, Kavgacı ve Kılınç, 2011, s. 163). Tosun'a (1997, s. 7) göre lisansüstü eğitim ülkelere amaçlarını gerçekleştirmede iki yönden katkı sağlar. Bunlardan ilki geleceğin araştırmacılarının yetiştirilmesi, diğeri ise ülkelerin teknolojik, ekonomik ve kültürel gelişimiyle ilgili sorunlarına çözüm getirilmesidir. Bütün bu sebepler lisansüstü eğitime olan ilgiyi arttırmaktadır.

Lisansüstü eğitim, yüksek lisans ve doktora ile tıp, diş hekimliği, eczacılık ve veteriner hekimlikte uzmanlığı ve sanatta yeterlik eğitimini kapsar (Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği, [LEÖY], 2016, Madde 1). Yüksek lisans programları tezli ve tezsiz olmak üzere iki şekilde yürütülebilir. Tezli yüksek lisans programının amacı, öğrencinin bilimsel araştırma yaparak bilgilere erişme, bilgiyi değerlendirme ve yorumlama yeteneğini kazanmasını sağlamaktır. Toplam dört yarıyıl olan tezli yüksek lisans programı, en fazla altı yarıyıldan tamamlanır. Bu süre içinde yirmi bir krediden az olmamak koşuluyla en az yedi ders, bir seminer dersi alınır ve tez çalışması yapılır. Tezsiz yüksek lisans programının amacı ise öğrenciye mesleki konuda derin bilgi kazandırmak ve mevcut bilginin uygulamada nasıl kullanılacağını göstermektir. En az iki en çok üç yarıyıl olan tezsiz yüksek lisans programı otuz krediden az olmamak koşulu ile en az on ders ve bir dönem projesinden oluşur (LEÖY, 2016, Madde 4, 6, 7, 11, 12). Lisansüstü eğitim ve öğretim yönetmeliğinde de açık şekilde belirtildiği gibi tezli ve tezsiz yüksek lisans programları; amaçları, ders sayıları ve eğitim öğretim süreleri yönüyle birbirinden ayrılmaktadır. Bu araştırmanın konusunu oluşturan tezsiz yüksek lisans programlarının amacında mesleki gelişim ve bilginin uygulamadaki kullanımı vurgulanmaktadır.

Birçok gelişmiş ülkede farklı adlarla anılan ve mesleki gelişime vurgu yapan tezsiz yüksek lisans benzeri programlar olduğu görülmektedir. Bu programların bazılarında kabul iş deneyimini gerektirmektedir. Birçok üniversite akademik uzmanlığı mesleki uzmanlıktan ayırmaya çalışarak tezsiz yüksek lisans programı öğrencilerini farklı ölçütlere göre değerlendirip farklı unvanlar verme yoluna gitmişlerdir. Örneğin; Amerika'da yüksek lisans programları akademik ve mesleki olmak üzere iki farklı şekilde yürütülmektedir. Her iki programın da tezli ve tezsiz yüksek lisans programları bulunmaktadır. Tezsiz yüksek lisans yapanlar daha fazla ders alırlar ve her ders için yazılı sınava girerler Tezli yüksek lisans yapanların sınavları genellikle sözlü olarak yapılır. Sadece tezli yüksek lisans mezunları doktora yapabilir. Mes-

leki yüksek lisans programları eğitim (M.Ed.), işletme yönetimi (M.B.A.), sosyal hizmetler (M.S.W.) veya güzel sanatlar (M.F.A.) gibi belli bir alanda uzmanlaşmak üzere hazırlanmıştır. Belli bir araştırma yapmaktan çok edinilen bilginin uygulanmasına yöneliktir. Akademik yüksek lisans programlarına göre daha ayrıntılı yapılandırılmıştır. 1–3 yıl süren bu programlara başvuru için lisans mezunu olmak değil mesleki deneyim sahibi olmak bir kabul kriteridir (Kepenekçi, 2009). Almanya'da iki tür lisansüstü eğitim programı vardır. Birisi tamamlayıcı ve destekleyici, yeni bilgi sunmayı hedefleyen programlar, bir diğeri ise akademik çalışmalar yapmaya yönelik programlardır. Tamamlayıcı ve destekleyici programların amacı uygulamadakilere yeni bilgi ve gelişmeleri tanıtmaktır. Temel ilke herkes için yaşam boyu yenilenme eğitimi vermektir (Güven, 2009). Fransa'da iki tür yüksek lisans programı vardır. *Master Professionnel* adıyla anılan program çalışma yaşamı için uzmanlar yetiştirmeyi hedefler. *Master Recherche* adındaki program akademisyen yetiştirmeyi hedefler (Demir, 2009). Görüldüğü gibi tezsiz yüksek lisansa benzeyen bu lisansüstü eğitim programlarında öncelikle mesleki gelişimin sağlanması amaçlanmaktadır.

Eğitim Yönetimi ve Denetimi (EYD)^[1]

Tezsiz Yüksek Lisans Programı

Eğitim fakültelerinde tezsiz yüksek lisans programı deyince bir dönem için akla iki farklı uygulama gelmekteydi. Birisi eğitim bilimlerinin çeşitli alanlarında öğretmenlerin katıldığı programlar bir diğeri ise eğitim fakültesi mezunu olmayanların pedagojik formasyon eğitimi aldığı programlardır. Tezsiz yüksek lisans yoluyla öğretmen yetiştirme 1997 yılından beri gündemde olan bir konudur. 1997 yılında alan öğretmenleri 3.5 ya da 4 yıl ilgili alan eğitiminin verildiği fakülteden sonra 1.5 yıl da eğitim fakültesinde pedagojik formasyon eğitimi almak suretiyle yetiştirilirdi (Tambağ, 2007, s. 36–37). Daha sonra bu uygulamadan vazgeçilmişse de tezsiz yüksek lisans adı altında pedagojik formasyon eğitimleri sürdürülmüştür (Milli Eğitim Bakanlığı, 2000). 2014 yılında ise pedagojik formasyonun bir sertifika programı olduğu vurgulanmış, pedagojik formasyon tezsiz yüksek lisans statüsünden çıkarılmıştır (Aydın, Sarıer, Uysal, Özoğlu ve Özer, 2014, s. 400–401).

Bu çalışmada söz konusu tezsiz yüksek lisans programı eğitim bilimlerinin bir alt dalı olan EYD tezsiz yüksek lisans programıdır. Bugün birçok araştırma Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde çalışan öğretmen, yönetici ve müfettişlerin mesleki yönden kendini geliştirmek, kademe ilerlemesi almak, bulunduğu çevrede bir saygınlık elde etmek, okul yöneticisi ya da müfettiş olmak v.b. gerekçelerle lisansüstü eğitime yöneldiğini ortaya

[1] Bilindiği gibi EYD bilim dalı "Eğitim Yönetimi ve Denetimi" adından başka "Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi", "Eğitim Yönetimi ve Planlaması", "Eğitim Yönetimi ve Denetimi" gibi farklı üniversitelerde farklı isimlerle anılmaktadır. Bu araştırmanın çalışma grubunu İnönü Üniversitesi öğrenci ve öğretim üyeleri oluşturduğundan bu bilim dalının adını, İnönü Üniversitesi'nde kullanılan "Eğitim Yönetimi ve Denetimi" olarak kullanılması tercih edilmiştir.

koymaktadır (Alhas, 2006; Aslan, 2014; Doğusan, 2003; Kahraman ve Tok, 2016; Karakütük, 2000; Özdem, vd., 2002; Umur ve Demirtaş, 2016). Eğitim bilimlerinin çeşitli lisansüstü eğitim programları içinde EYD lisansüstü eğitim programlarının nispeten daha ilgi çekici olduğunu söylemek mümkündür. Zira Tablo 1’de yer alan ÖSYM’nin 1996–2013 yılları arasında yayınladığı Yükseköğretim İstatistikleri incelendiğinde on ayrı kategori olarak ele alınmış olan eğitim bilimlerinin lisansüstü öğrencileri içinde EYD öğrenci sayısının zaman zaman %40’ı geçtiği görülebilir (ÖSYM, 2015). 2013 yılından sonra YÖK tarafından yayınlanan istatistiklerde eğitim bilimleri alanları için farklı bir sınıflama kullanıldığından yapılan bu karşılaştırma için 2013 yılından sonraki bilgilere başvurulmamıştır.

Eğitim yönetimi konusunda artan bilgi birikimi ile birlikte eğitim yöneticiliği bir meslek olarak görülmeye başlanmış, eğitim yöneticilerinin mesleki bir eğitime dayalı olarak yetiştirilmesi gerektiği görüşü yaygınlaşmış olmasına rağmen Türkiye’de eğitim yöneticiliği profesyonel bir meslek olarak görülmemekte, bu konuda Türkiye, eğitim yöneticilerinin doktora düzeyinde eğitilmiş olmasını isteyen gelişmiş ülkelerin gerisinde bulunmaktadır (Ada ve Baysel, 2010; Akın, 2012; Balcı, 2008; Balyer ve Gündüz, 2011; Çelik, 2002; Demirtaş, 2010; Kaya, 1991; Şimşek, 2004; Şişman ve Turan, 2002; Taymaz, 2003). Eğitim yöneticilerinin yetiştirileceği bir okulun bulunmadığı Türkiye’de EYD’nin lisansüstü eğitim programları, bilhassa tezsiz yüksek lisans programı dikkat çekici konudur. Çünkü diğer lisansüstü eğitim programları içinde tezsiz yüksek lisans programları mesleki gelişime vurgu yapması yönüyle öne çıkmaktadır. Diğer taraftan kuramsal bilginin üreticileri olan akademisyenlerle uygulamanın içinden gelen eğitim yöneticilerini, müfettişleri ve öğretmenleri bir araya getiren bu programlar alanyazında sıklıkla dile getirilen geleneksel bir tartışma haline gelmiş kuram ve uygulama ilişkisi (Balcı, 2008; Başaran, 1988; Beycioğlu ve Dönmez, 2006; Hoy ve Miskel, 2010) bağlamında da dikkate değerdir.

İnönü Üniversitesi EYD Tezsiz Yüksek Lisans Programı

İnönü Üniversitesi EYD Anabilim Dalı 1987 yılında, Prof. Dr. Mustafa Aydın’ın dekanlığı sürecinde kurulmuş ve 1989 yılından itibaren tezli yüksek lisans ve doktora, 2002 yılından beri ise tezsiz yüksek lisans programları ile hizmet vermektedir. Bu programın amaçları şu şekilde ifade edilmiştir (İnönü Üniversitesi, 2016):

- Eğitim örgütlerinin kültürlerini, yapısını, işleyişini anlayabilen bireyler yetiştirmek.
- Öğrencileri eğitim yönetimi, denetimi, planlaması ve ekonomisi ile ilgili bilgi sahibi yapmak, bu alanla ilgili kavram ve kuramları öğrenmelerini sağlayarak bu alandaki sorunlara ilişkin bilimsel bir bakış açısı kazandırmak.

■ **Tablo 1.** Eğitim bilimleri lisansüstü öğrenci sayıları.

Eğitim-öğretim yılı	Eğitim bilimleri	EYD	Eğitim bilimleri içinde EYD yüzdesi
1995–1996	1697	222	%13.08
1999–2000	2195	432	%19.68
2003–2004	4015	1093	%27.22
2007–2008	5628	2127	%37.79
2011–2012	7950	3290	%41.38
2012–2013	9698	3965	%40.88

- Türk eğitim sisteminin tüm öğretim kademeleri için gereksinim duyulan yönetici, müdür ve eğitim müfettişlerini yetiştirmek.
- Türk eğitim sisteminde çalışanların bireysel ve mesleki gelişmelerini sağlamak için gereksinim duyulan öğretim hizmetini sunmak.
- Türk eğitim sisteminde karşılaşılan sorunlara ilişkin araştırmalar yaparak çözümler üretebilen, ülkede uygulanan eğitim politikalarını anlayarak önerilerde bulunabilen bireyler yetiştirmek.
- Eğitim yönetimi denetimi alanında bağımsız bilimsel araştırmalar yapabilecek, alandaki ulusal ve uluslararası gelişmeleri takip edebilecek, alanla ilişkin özgün bir bakış açısına sahip okul yöneticileri, araştırmacılar, politikacılar ve akademisyenler yetiştirmek.
- Eğitim yönetimi, denetimi, planlaması ve ekonomisi alanının ülkemizde ve dünyada gelişimine katkıda bulunmak.
- Öğrencilere, bilimsel olaylara geniş ve derin bir bakış açısı kazandırarak yorum ve sentez yapabilmelerini sağlamak.

İnönü Üniversitesi EYD tezsiz yüksek lisans programında yer alan dersler şunlardır (İnönü Üniversitesi, 2016):

- Örgütsel Davranış
- Eğitim ve Okul Yönetimi
- Eğitimde Araştırma Yöntem ve Teknikleri
- Toplum, Kültür ve Eğitim
- Eğitim Planlaması ve Ekonomisi
- Çağdaş Türk Eğitim Sisteminin Analizi
- Eğitim ve Yönetim Hukuku
- İnsan Kaynakları Yönetimi
- Eğitimde Liderlik
- Eğitim Denetimi
- Eğitim İstatistiği
- Eğitim Örgütlerinde İnceleme ve Soruşturma
- Eğitim Yönetimi ve Denetiminde Etik
- Türk Eğitim Sisteminin Sorunları
- Eğitimde Alternatif Yaklaşımlar
- Eğitimde Felsefi Yaklaşımlar
- Araştırmalarda Rapor Hazırlama

Tezli yüksek lisans programında uzmanlık alan dersi ve tez dışındaki derslerin birçoğu aynıdır. Bununla birlikte Eğitim

Yönetimi ve Denetiminde Etik, Türk Eğitim Sisteminin Sorunları, Eğitimde Alternatif Yaklaşımlar, Eğitimde Felsefi Yaklaşımlar, Araştırmalarda Rapor Hazırlama dersleri yalnızca tezsiz yüksek lisans programındaki derslerdendir.

Araştırmının Önemi ve Amacı

Literatürde EYD lisansüstü eğitim programlarının konu edildiği sınırlı sayıda araştırma bulunmaktadır. Bunların bazılarında EYD lisansüstü derslerinin, tezlerinin ve programın hedef ve kazanımlarının (Üstüner ve Cömert, 2008; Karataş, 2014; Örucü ve Şimşek, 2011; Özdemir, Köse ve Kavgacı, 2014) değerlendirildiği, bazılarında lisansüstü öğrencilerin aldıkları eğitim hakkındaki görüşlerinin belirlendiği görülmektedir (Kahraman ve Tok, 2016; Özdemir, vd., 2002). EYD lisansüstü eğitime odaklanan araştırma bulgularının genel olarak, bu alanın ortak kavramları, hedefleri ve dersleri olmadığı noktasına yoğunlaştığını söylemek mümkündür. Araştırma bulgularının odaklandığı bir diğer nokta ise alandaki derslerin uygulamaya dönük olmamasıdır. Şu halde EYD tezsiz yüksek lisans programının amacı bağlamında, bu programa katılan öğrencilerin ve ders veren öğretim üyelerinin okutulan derslerin içeriği ve öğrenme öğretme süreci ile ilgili görüşlerinin araştırılması daha önce yapılmış çalışmaların ortaya koyduğu sorunların bazılarını açıklık getirmesi yönüyle önemli görünmektedir.

Bu çalışmada EYD tezsiz yüksek lisans programının amacı bağlamında, İnönü Üniversitesi EYD Tezsiz Yüksek Lisans Programındaki derslerin içeriğine ve öğrenme öğretme sürecine ilişkin öğrencilerin ve öğretim üyelerinin görüşlerini belirlemek amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- EYD tezsiz yüksek lisans programının amacı bağlamında, programdaki derslerin içeriğine ilişkin öğrenci ve öğretim üyelerinin görüşleri nelerdir?
- EYD tezsiz yüksek lisans programının amacı bağlamında, programdaki öğrenme öğretme sürecine ilişkin öğrenci ve öğretim üyelerinin görüşleri nelerdir?

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. İnönü Üniversitesi EYD Tezsiz Yüksek Lisans Programındaki derslerin içeriği ve öğrenme öğretme sürecini, öğretim üyeleri ve öğrencilerin bakış açılarıyla sınırlı olarak araştırmak amaçlandığından araştırma deseni için durum çalışması tercih edilmiştir. Bir sınırlılık olarak söz konusu durum fenomenolojik bakış açısıyla, yalnızca öğrenci ve öğretim üyelerinin görüşlerine bağlı olarak, ortaya konmaya çalışılmıştır.

Durum çalışması araştırması, araştırmacının gerçek yaşam, güncel sınırlı bir sistem ya da belli bir zaman içerisindeki çok-

lu sınırlandırılmış sistemler hakkında çoklu bilgi kaynakları aracılığıyla detaylı ve derinlemesine bilgi topladığı, bir durum betimlemesi ya da durum temaları ortaya koyduğu nitel bir yaklaşımdır (Creswell, 2015, s. 97). Diğer taraftan fenomenoloji hem bir araştırma deseni hem de bir felsefi yaklaşım anlamında kullanılmaktadır (Merriam, 2013, s. 24; Patton, 2002, s. 107; Richards ve Morse, 2007, s. 48). Fenomenoloji nitel araştırmanın temelinde yatan felsefelerden biri olup yaşanmış deneyimlere, bireylerin olay ve olgulara kişisel olarak kattığı yoruma, olay ve olguların algılayış biçimine odaklanır (Merriam, 2013; Patton, 2002).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu İnönü Üniversitesi EYD Tezsiz Yüksek Lisans Programında ders veren 7 öğretim üyesi içinde gönüllü katılan 5 öğretim üyesi ile bu programdan 2010–2015 yılları arasında mezun olan ya da araştırma sırasında eğitim öğretiminde son döneminde bulunan 81 tezsiz yüksek lisans öğrencisinden gönüllü katılan 23 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada maksimum çeşitlilik örnekleme kullanılmıştır. Çeşitliliği artırmak için farklı branştan, farklı görev unvanından, farklı cinsiyetten, farklı yıllarda tezsiz yüksek lisans yapmış, farklı şehirlerden eğitim almaya gelmiş öğrenciler seçilmiştir. Ayrıca gizliliği sağlamak için öğretim üyeleri A1, A2, ...A5 biçiminde; eğitim yöneticileri Y1, Y2, ...Y12 biçiminde; maarif müfettişleri M1, M2, ...M5 biçimde ve öğretmenler Ö1, Ö2, ...Ö6 biçiminde kodlanmıştır. Öğrencilerin oluşturduğu çalışma grubuna ilişkin ayrıntılı bilgi Tablo 2'de yer almaktadır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu yardımıyla görüşme yapılarak toplanmıştır. Görüşme formu, alanyazın taraması yapılarak, alandaki üç uzmandan görüş alınarak ve çalışma grubu dışından bir öğretim görevlisi ve bir öğretmen ile pilot uygulama yapılarak oluşturulmuştur. Görüşmelerin çoğunluğu (20 katılımcı ile) yüz yüze gerçekleştirilmiş ve katılımının izniyle ses kayıt cihazı yardımıyla kaydedilmiştir. Ancak zaman ve ulaşım konusundaki sınırlılıklar ile bazı katılımcıların tercihleri nedeniyle görüşme sırasında not alma, telefonda görüşme gibi yollara da başvurulmuştur. 15–60 dakika süren görüşmeler sırasında, katılımcıların cevapları özetlenerek cevapların doğru anlaşılıp anlaşılmadığı teyit ettirilmiştir.

Veriler, içerik analizi tekniği ile analiz edilmiştir. Veri analizi sürecinde her bir görüşmeden sonra ortaya çıkacak olası temalara ilişkin fikir yürütülmüştür. Yeni görüşmelerde ortaya çıkan yeni kavramlarla yeni temalar oluşturulmuş, daha önce oluşturulanlar yeniden düzenlenmiştir. Genel hatlarıyla belirlenen temalar için verilerin doygunluğa ulaştığı görüldükten sonra veri toplama işlemi sonlandırılmıştır. Görüş-

meler, dil yanlışları düzeltilmek kaydıyla, aslına sadık kalınarak, elektronik ortamda yazılı hale getirilmiştir. Tüm veri seti okunduktan sonra kavramların bir listesi oluşturulmuş ve temalandırılmıştır. Temalar için tanım, açıklama ve örneklerin yer aldığı tablolar oluşturulmuş ve bu tablolar yardımıyla temalar için EYD alanında üç uzmandan görüş alınmıştır. Alınan görüşler doğrultusunda temalar yeniden düzenlendikten sonra tüm veri seti kodlanarak frekansları belirlenmiştir. Bulgular tablolarla sunulmuş, bunun yanında doğrudan katılımcıların ifadelerine de yer verilmiştir.

Araştırmacının Rolü

Bu çalışmayı yürüten araştırmacı, bir buçuk yıllık öğretmenlik deneyimi olan EYD tezli yüksek lisans öğrencisidir. Dolayısıyla araştırma konusu ile ilgili bakış açısı lisans ve yüksek lisans derslerinde edindiği kurumsal bilgiler ile bir buçuk yıllık öğretmenlik deneyimi ile şekillenmiştir. Bu bilgi ve deneyimlerin araştırma sürecine ve sonucuna yansımış olması muhtemeldir. Lakin araştırmacının bu çalışma konusuna ve ulaşacağı sonuçlara ilişkin, tezsiz yüksek lisans öğrencisi ol-

maması ve katılımcılara kıyasla deneyiminin az olması nedeniyle önyargıları bulunmamaktadır. Ayrıca katılımcıların görüşmeler sırasında, araştırmacıyı yaşı ve deneyimsizliği nedeniyle nasihat edilecek genç bir öğretmen olarak algılayarak görüşlerini oldukça rahat dile getirdikleri gözlenmiştir.

Geçerlik ve Güvenirlik

Nitel desenle yürütülen araştırmalarda oldukça farklı anlamlara bürünen geçerlik ve güvenilirliğin sağlanması için bir takım önlemler alınmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s. 289). Literatürde bunlardan bazıları; veri çeşitlemesi yapma (üçgenleme), katılımcı doğrulaması, veri toplama süreçlerine uygun ve yeterli katılım (veri doygunluğu), araştırmacı rolünün açıklanması (yansıtıcılık), uzman incelemesi, araştırma sürecinde izlenen yolun ayrıntılı açıklanması (denetleme), amaçlı örneklem kullanma, ayrıntılı betimleme biçiminde ifade edilmektedir (Creswell, 2015, s. 243–255; Merriam, 2013, s. 199, 228; Yıldırım ve Şimşek, 2013, s. 289–309). Bu araştırmada geçerlik ve güvenilirliği sağlamak için hem öğrencilerle hem de öğretim üyeleri ile görüşülerek veri kaynağı açısından çeşitli-

■ Tablo 2. Öğrencilerin oluşturduğu çalışma grubu.

Katılımcı	Görev unvanı	Lisans mezuniyeti	Yüksek lisans mezuniyet yılı	Mesleki kıdemi (yıl)	Yöneticilik/ müfettişlik kıdemi (yıl)	Cinsiyet	Tezsiz yüksek lisans eğitimi sırasında yaşadığı şehir
Y1	Okul Müdürü	Fen Edebiyat Fakültesi	2006	28	15	Erkek	Malatya
Y2	Okul Müdürü	Eğitim Fakültesi	2014	20	10	Erkek	Malatya
Y3	Okul Müdür Yardımcısı	Eğitim Fakültesi	2011	13	4	Erkek	Malatya
Y4	Okul Müdürü	Sağlık yönetimi bölümü	2006	20	20	Erkek	Malatya
Y5	Milli Eğitim Şube Müdürü	Eğitim Fakültesi	2013	14	10	Erkek	Malatya
Y6	Okul Müdürü	Eğitim Fakültesi	2015	24	7	Erkek	Malatya
Y7	Okul Müdürü	Eğitim Fakültesi	2013	14	7	Erkek	Malatya
Y8	Okul Müdürü	Eğitim Fakültesi	2014	18	14	Erkek	Malatya
Y9	Okul Müdürü	Eğitim Fakültesi	2012	28	19	Erkek	Malatya
Y10	Okul Müdür Yardımcısı	Eğitim Fakültesi	2014	10	3	Erkek	Malatya
Y11	Okul Müdürü	Eğitim Fakültesi	2014	10	6	Kadın	Malatya
Y12	Okul Müdürü	Eğitim Fakültesi	2014	10	5	Erkek	Kahramanmaraş
M1	Maarif Müfettişleri Başkanı	Eğitim Fakültesi	2011	25	8	Erkek	Malatya
M2	Maarif Müfettişleri Başkan Yrd.	Eğitim Fakültesi	2011	21	18	Erkek	Malatya
M3	Maarif Müfettişi	Eğitim Fakültesi	2014	17	5	Erkek	Erzurum
M4	Maarif Müfettişi	Eğitim Fakültesi	2014	15	6	Erkek	Adana
M5	Maarif Müfettişi	Eğitim Fakültesi	2015	35	25	Erkek	Malatya
Ö1	Sınıf Öğretmeni	Eğitim Fakültesi	2014	8	-	Erkek	Malatya
Ö2	Sınıf Öğretmeni	Eğitim Fakültesi	2015	24	-	Erkek	Malatya
Ö3	Beden Eğitimi Öğretmeni	Eğitim Fakültesi	2015	13	-	Kadın	Malatya
Ö4	Türkçe Öğretmeni	Eğitim Fakültesi	2015	8	-	Erkek	Malatya
Ö5	Resim Öğretmeni	Eğitim Fakültesi	2015	17	-	Kadın	Malatya
Ö6	Müzik Öğretmeni	Eğitim Fakültesi	2006	19	3	Erkek	Malatya

lik sağlanmaya çalışılmış, görüşmeler sürecinde aralıklarla ve-rilen bilgiler özetlenerek katılımcı teyidi alınmış, veri toplama sürecinde genel hatlarıyla belirlenen temalar için veri doygunluğu sağlandıktan sonra veri toplama işleri sonlandırılmış, araştırmacının rolü açıklanmış, görüşme sorularının oluşturulması ve veri analizi sürecinde temalar oluşturulurken uzmanların görüşlerine başvurulmuş, bulguların sunumunda doğrudan katılımcıların ifadelerine yer verilmiştir.

Bulgular

Tezsiz Yüksek Lisans Derslerinin İçeriğine İlişkin Öğrenci ve Öğretim Üyesi Görüşleri

Araştırmanın birinci alt problemi “EYD tezsiz yüksek lisans programının amacı bağlamında, programdaki derslerin içeriğine ilişkin öğrenci ve öğretim üyelerinin görüşleri nelerdir?” biçiminde

düzenlenmiştir. Bu soruya yanıt bulmak amacıyla katılımcılardan tezsiz yüksek lisans derslerinin içeriğine ilişkin görüşlerini programın amacı bağlamında ifade etmeleri istenmiştir. Bu konuya ilişkin görüşler Tablo 3’te gösterilmiştir.

Öğretim üyeleri, öğrencilerin gereksinimlerinin dikkate alınmıyor olmasını ve derslerin gelişmelere göre revize ediliyor olmasını ders içeriklerinin amaçlarla tutarlı/yeterli olmasının nedeni olarak ifade etmişlerdir. Örneğin öğretim üyelerinden biri bu konuda şunları söylemiştir: “Biz aslında dersleri belirlerken bu programın amacına uygun dersler belirlemeye çalışıyoruz. Yani ilgili anabilim dalı kurulunda olsun bölüm düzeyinde olsun tartışarak biz bu dersleri belirlemeye çalışıyoruz, bir takım gelişmeleri de göz önüne alarak. Şöyle söyleyebilirim biz her beş altı yılda bir dersleri revize ediyoruz.” (A2). Bazı katılımcılar ise içerik belirlenirken öğrencilerin fikrinin alınmadığını, içeriğin güncel olmadığını ifade etmişlerdir. Ayrıca içeriğin uygulamaya

Tablo 3. Tezsiz yüksek lisans programındaki derslerin içeriğine ilişkin öğrenci ve öğretim üyesi görüşleri.

Temalar	Öğretim üyesi	n	Öğrenci	n
Ders içerikleri				
I. Amaçla tutarlı/yeterli	A2,A3,A4,A5	4	Y1,Y2,Y4-Y12, M2-M4,Ö1-Ö6	20
Öğrenci gereksinimleri dikkate alınıyor.	A2,A4,A5	3		
Dersler gelişmelere göre revize ediliyor.	A2,A5	2		
Amaçla tutarlı/yeterli olan dersler			Y2,Y5-Y8,Y10-Y12, M3,Ö1,Ö2,Ö6	12
Eğitimde Liderlik			Y2,Y7,Y8,Y10,Y11,Y12, M3,Ö1,Ö2,Ö6	10
Eğitim ve Okul Yönetimi			Y5,Y6,Y10,Y11,Ö1,Ö2,Ö6	7
Örgütsel Davranış			Y5,Y6,Y8,Y10,Y11,Ö1	6
Eğitim Denetimi			Y5,Y6,Y11,Ö2,Ö6	5
Toplum, Kültür ve Eğitim			Y5,Y11,Ö1,Ö6	4
Eğitimde Araştırma Yöntem ve Teknikleri			Y2,Y5,Y10	3
Eğitim ve Yönetim Hukuku			Ö1,Ö2	2
Eğitim Planlaması ve Ekonomisi			Y5,Ö2	2
Türk Eğitim Sisteminin Sorunları			Y10	1
II. Amaçla tutarlı/yeterli değil	A1,A2,A3	3	Y2,Y3,Y5-Y8,Y10,Y11,M1,M3,M5,Ö1,Ö4	13
Öğrencilerin fikri alınmıyor.	A2, A3	2	Y11	1
Uygulamaya dönük değil	A1	1	Y3,Y5,Y11,M1,M5,Ö1,Ö4	7
Güncel değil	A3	1	Y5,M1	2
Doğrudan EYD ilgili değil	A1	1	Y2,Y6,Y7,Ö1	4
Ders içerikleri birbirinin tekrarı			Y8,Y11,M3,Ö1	4
İçerik tamamen paylaşılmıyor	A1,A2,A3	3	Ö3,Ö4	2
Eğitim-öğretim süresi kısa	A2	1	Y6,Y9,Ö3,Ö4	4
Yönetmelikteki kredi sınırlı	A2	1	Ö4	1
Öğrenci hazırbulunuşluğu yeterli değil	A1,A3	2		
Üniversiteden kaynaklanan diğer problemler	A1,A3	2	Y7	1
Amaçlarla tutarlı/yeterli olmayan dersler	A1	1	Y2,Y5,Y7,Y10,Y11,M1,Ö1	7
İstatistik	A1	1	Y8,Y10,Y11	3
Eğitim Planlaması ve Ekonomisi			Y2,Y5,Y7,M1,Ö1	5
İnsan Kaynakları Yönetimi			Y11,Ö1	2

dönük olmaması, bazı derslerin içeriğinin birbirinin tekrarı olması ve bazı kamu yönetimi, işletme yönetimi konularına eğitim yönetimi özelinde değinilmediği de katılımcıların ders içeriklerine ilişkin diğer olumsuz ifadelerindedir. Bir katılımcının derslerin uygulamaya dönük olmadığına ilişkin ifadesi şu şekildedir: “Derslerde çok fazla bilimsel bilgi var. Ama uygulamada anlaşılabilirliği sağlayacak çok az yaşantı ürünü konu ediliyor.” (M5). Buna karşılık öğretim üyelerinden biri derslerin uygulamaya dönük olup olmaması konusunda şunları söylemiştir: “Yüksek lisans akademik yönü baskın olan bir öğrenim basamağı olduğu için derslerin kuramsal bilgi ağırlıklı olmasını gerektirir. Derslerdeki asıl amaç katılımcıların bakış açılarını genişletmek, farkındalıklarını artırmak yoluyla karşılaşılabilecek olası durumları daha gerçekçi biçimde tanımlamalarını sağlamaya dönüktür. Beceri kazandırmak, uygulamaya dönük ders yapmak çok mümkün değildir. Onların eline sibirli değnek vermemiz beklenebilir. Aldıkları eğitim yoluyla olası durumları doğru teşhis edeceklerini ve böylece uygun çözümler üreteceklerini düşünüyoruz.” (A4). Ayrıca ders içeriklerinin; eğitim öğretim süresinin kısa olması, üniversitenin lisansüstü eğitim ve öğretim yönetmeliğinde tezsiz yüksek lisans programında alınması gereken en az kredi sayısının belirtilmiş olması nedeniyle öğrencilerin bu sayıyı aşacak şekilde fazla ders almak istememesi ve bazı öğrencilerin hazırlanmış olduğu yetersiz olduğu için başlangıçta ilave bilgi vermeye gerek duyulması gibi nedenlerle tamamen paylaşılmadığını ifade etmişlerdir. Bunun yanında katılımcıların ifade ettiği, derslerin bir ders havuzu ile sınırlanmış olması nedeniyle yeni ders eklemenin, dersleri değiştirmenin zor olduğu, derslerin bir çerçeve programı olmadığı için her hocanın içeriği kendince belirlediği dolayısıyla aynı dersin farklı hocalar tarafından verilmesi durumunda içeriğin değiştiği de üniversiteden kaynaklanan diğer nedenler teması altında toplanmıştır.

■ Tablo 3’te görüldüğü gibi öğrenciler daha çok hangi derslerin içeriğinin amaçlarla tutarlı/yeterli hangilerinin öyle olmadığını da dile getirmişlerdir. Öğrenciler öncelikle Liderlik, Örgütsel Davranış, Eğitim ve Okul Yönetimi derslerinin içeriğini amaçlarla tutarlı/yeterli bulurken İstatistik, İnsan Kaynakları Yönetimi, Eğitim Planlaması ve Ekonomisi derslerinin içeriğinin amaçlarla tutarlı/yeterli olmadığını düşün-

mektedirler. İstatistik dersini tez yazmayacakları için gereksiz görmekteyler: “...eğitim istatistiği dersi aldık yani bu ders bize uygun değil sanki. Biz tez hazırlamayacağız. Biz bu derste edindiğimiz bilgileri kullanamayacağımızı düşünüyoruz.” (Y8). Eğitim Planlaması ve Ekonomisi ve İnsan Kaynakları Yönetimi derslerini ise içeriğinin güncel ve yeterli olmaması nedeniyle eleştirmektedirler: “Örneğin Planlama dersi, içeriği güncel değildi ve yaptığımız işe doğrudan hitap etmiyordu” (M1); “Eğitim Planlaması dersini de çok dar kapsamlı buluyorum. Bu ders içerisinde kesinlikle farklı ülke örneklerinin olması lazım...” (Ö1). Öğrencilerin derslere ilişkin olumlu ifadelerinde bazıları ise şu şekildedir: “...almaktan en keyif aldığım derslerin başında gelen derste Eğitimde Liderlik dersi idi. Hakikaten keyif aldım bu dersin faydalı olduğunu, evet ciddi anlamda faydası olduğunu düşünüyorum.” (Y7); “...yani hepsinden istifade ettik ama özellikle Örgütsel Davranış dersinden, bu grupça da sabit, en fazla istifade ettiğimiz ders...” (Y8).

Ayrıca katılımcılar ders içerikleriyle ilgili önerilerini de dile getirmişlerdir. Genel olarak iki tema altında ifade edilebilecek bu öneriler ■ Tablo 4’te gösterilmiştir.

Katılımcılar ders içeriklerinin güncellenmesini, uygulamaya yönelik derslerin çoğaltılmasını, içerikte gelişmiş ülkelerden örneklerin ve karşılaştırmaların da bulunmasını, içeriğin belirlenirken öğrenci ihtiyaçlarının dikkate alınmasını ve öğrencilere de sorulmasını, içeriğin daha özgün ve Türk kültürünü yansıtacak şekilde olmasını önermişlerdir. Bu konuda bazılarının ifadeleri şu şekildedir: “Hani keşke öğrencilerin tercihi dikkate alınsa. Yani zor değil üniversitede sürekli araştırmalar yapıyor, sürekli anketler yapıyor. Öğrencilere ders seçenekleri sunulsa...” (Y11); “İçerik çok zengin ve gerçekten müdürlerin müfettişlerin, öğretmenlerin ihtiyaçlarını karşılayacak düzeyde değil. Bu derslerin sayısını, niteliğini arttırmak lazım. Uygulama dönük derslerin sayısını arttırmak lazım...” (A1); “Biraz daha bizim toplumumuzu yansıtan şeyler olsaydı, en azından daha geçerli, daha gerçekçi olurdu... Bugün başkalarının ortaya koyduğu şeylerden biz de ortaya bir şeyler koyup kabul ettirmemiz lazım. Neden başkalarının ortaya koyduğuyla düşünüyorsunuz? İşte bu alanda yerli kaynaklar daha çok değerlendirilebilir diye düşünüyorum.” (M3).

■ **Tablo 4.** Tezsiz yüksek lisans programındaki derslerin içeriğine ilişkin öğrenci ve öğretim üyesi önerileri.

Temalar	Öğretim üyesi	n	Öğrenci	n
Derslerin içeriğine ilişkin öneriler				
Ders içerikleri ihtiyaçlar doğrultusunda yeniden düzenlenmeli	A1	1	Y1,Y2,Y5,Y11,M1-M3,M5,Ö1,Ö3	10
Programdakilerden başka yeni dersler/konular eklenmeli	A1-A5	5	Y1,Y3-Y6,Y8-Y10,M2,M3,M5,Ö1-Ö5	16

Katılımcıların programda olmasını önerdikleri dersler/konular dört tema altında toplanarak Tablo 5'te ifade edilmiştir.

Katılımcıların programda olmasını önerdiği dersler/konular Tablo 5'te görüldüğü gibi insanı, toplumu, örgütü daha iyi anlamak için, eğitim sistemini daha iyi anlamak için, uygulamadaki etkililiği artırmak için ve diğer olmak üzere dört tema altında ifade edilmiştir. Bazı katılımcılar önerilerini şu şekilde dile getirmişlerdir: “İletişimle ilgili öğrencilerle, idareyle... Kimin hangi dilden anlayacağını tabi ki biliyorsunuz ama iletişimle ilgili mutlaka farklı yöntemler teknikler vardır. Bunlarla ilgili dersler olabilir diye düşünüyorum.” (Ö3); “Maarif müfettişliği ve eğitim yöneticiliği görev unvanlarının bulunduğu kurumların ziya-

retini ve bu kurumlarda uygulama yapma olanağını öngören dersler verilebilir... Genelde eğitim özeld EYD alanında gelişmiş ülkelerdeki gelişmelerin ve yönelimlerin ele alındığı dersler verilebilir. Adlandırmak gerekirse karşılaştırmalı eğitim, eğitimde çağdaş gelişmeler vb.” (A4).

Öğrenme Öğretme Sürecine İlişkin Öğrenci ve Öğretim Üyesi Görüşleri

Araştırmanın ikinci alt problemi “EYD tezsiz yüksek lisans programının amacı bağlamında, programdaki öğrenme öğretme sürecine ilişkin öğrenci ve öğretim üyelerinin görüşleri nelerdir?” biçiminde düzenlenmiştir. Bu soruya yanıt bulmak amacıyla katılımcılardan tezsiz yüksek lisans programının amacı bağlamında

Tablo 5. Tezsiz yüksek lisans programında olması önerilen dersler/konular.

Temalar	Öğretim üyesi	n	Öğrenci	n
Önerilen dersler/konular				
I. İnsanı/toplumu/örgütü daha iyi anlamak için	A2	1	Y6,Y8,Y9,M3,M5,Ö1,Ö2	7
Eğitim Psikolojisi			Y6,Y8,Ö2,	3
Yönetim Psikolojisi	A2	1	Y8,Y9	2
Sosyal Psikoloji	A2	1	Y9,Ö2	2
Eğitim Sosyolojisi			Y6	1
İnsan Hakları ve Demokrasi	A2	1		
Siyaset Felsefesi			Ö1	1
Halk Kültürü			M3	1
Yönetimde Etik			M5	1
II. Eğitim sistemini daha iyi anlamak için	A3,A4	2	Y1,Y10,M3,Ö2,Ö4,Ö5	6
Eğitim Tarihi			M3,Ö5	2
Türk Eğitim Sistemi			Ö5	1
Karşılaştırmalı Eğitim	A4	1	Y1,Ö2	2
Eğitimde Çağdaş Gelişmeler	A3,A4	2	Ö4	1
Eğitimin Güncel Sorunları			Y10,Ö4	2
III. Uygulamadaki etkililiği artırmak için	A1,A4, A5	3	Y3-Y5,Y10,M2,Ö2-Ö4	8
Etkili İletişim	A1	1	M2,Ö1,Ö3	3
Kriz Yönetimi			Y5,Y10	2
Çatışma Çözme	A1	1	Ö4	1
Öfke Kontrolü			Ö2	1
Tükenmişlikle Baş Etme			Ö2	1
Yöneticilik/müfettişlik Uygulaması	A4,A5	2		
Protokol Kuralları	A1	1		
Okul Güvenliği	A1	1		
Stratejik Plan Yapma			Y3	1
Bilgisayar Kullanımı			Y4	1
IV. Diğer dersler	A5	1		
Bilim Felsefesi	A5	1		
Bilim Tarihi	A5	1		

programdaki öğrenme öğretme sürecine ilişkin görüşlerini ifade etmeleri istenmiştir. Bu konudaki görüşler Tablo 6'da yer almaktadır.

Tablo 6'dan öğrenme öğretme sürecinde hem "öğretmen merkezli" hem de "öğrenci merkezli" yaklaşımların kullanıldığı, bunlar içinde de en çok konunun öğretim üyesi ya da öğrenciler tarafından anlatılması yolunun tercih edildiği anlaşılmaktadır. Katılımcıların ayrıca bu yaklaşımlara ilişkin hem olumlu hem de olumsuz görüşler bildirdiği görülmektedir. Bunun yanında öğrencilerin bu süreçte tercih edilen oturma düzenine ilişkin de ifadeleri bulunmaktadır. Sıralı yerleşim düzeninde ya da tek grup düzeninde yapılan derslerden öğrencilerin tek grup düzeninde yapılanları daha uygun buldukları anlaşılmaktadır. Ayrıca katılımcılar öğrenme öğretme sürecinin amaçlarla uyumuna ilişkin de genel değerlendirmelerde bulunmuşlardır. Buna göre katılımcıların çoğu bu süreci amaçlarla

uyumlu bulurken Tablo 6'da da görüldüğü gibi bazıları hem olumlu hem de olumsuz görüş bildirmişlerdir (3 öğretim üyesi ve 13 öğrenci). Bu programdaki öğrenme öğretme sürecine ilişkin bazı katılımcıların ifadeleri şu şekildedir:

"Karşılıklı görüş alışverişi şeklinde geçen derslerimiz vardı. Hocalarımız uygulamayla ilgili daha çok bilgi toplayıp veya elde edip bunun üzerinde yoğunlaşarak arkadaşların katılımını sağlıyordu, bu güzel bir çalışmaydı. Düz anlatımı tercih eden hocalarımız vardır. Bu zaman zaman sıkıcı oluyordu. Bunun haricinde genel olarak çalışmalar iyiydi. Mesela bazı derslerde biz sunu hazırlıyorduk, bu güzel bir çalışmaydı. Hem arkadaşların kendini ifade edebilme, gruba hitap etme durumunu geliştiren bir süreçti, ama düz anlatım modeli veya teorik olarak eski klasik yöntemle yapılan dersler sıkıcı geçiyordu. Genel olarak iyiydi, ortamımız çok güzeldi; yöntem ve teknik açısından." (M4).

Tablo 6. Tezsiz yüksek lisans programındaki öğrenme öğretme sürecine ilişkin görüşler.

Temalar	Öğretim üyesi	n	Öğrenci	n
Öğrenme öğretme süreci				
I. Tercih edilen yaklaşımlar	A1-A5	5	Y1-Y9,Y11,Y12,M1-M5,Ö1,Ö2,Ö3,Ö5,Ö6	21
Öğretmen merkezli	A1,A2,A3,A5	4	Y1-Y3,Y6-Y8,Y11,Y12,M1,M2,M5,Ö1-Ö3	14
Düz anlatım yöntemi	A1,A2,A3,A5	4	Y1,Y2,Y6-Y8,Y11,Y12,M2,M3,M5,Ö1,Ö2	12
Öğrenci merkezli	A1-A5	5	Y1-Y9,Y11,Y12,M2,M3,M4,Ö1,Ö2,Ö3,Ö5,Ö6	19
Araştırma yapma ve raporunu hazırlama			Y3,Y4,Y5,Y8,Y12,Ö5	6
Kaynak okuma	A2	1	Y1,Y4	2
Tartışma yöntemi	A3,A4	2	Y1,Y2,Y4,Y5,Y12,M4,Ö6	7
Örnek olay yöntemi	A1,A4	2	Y1,Y5,Ö5	3
Konunun öğrenciler tarafından anlatılması	A3	1	Y1,Y3-Y9,Y12,M2,M3,Ö1,Ö2,Ö3,Ö5	16
II. Yaklaşımlara ilişkin görüşler	A1-A5	5	Y5,Y6,Y8,Y9,Y11,Y12,M3,Ö1,Ö2,Ö6	10
Olumlu	A1-A5	5	Y5,Y6,Y8,Y11,Y12,M3,Ö1,Ö2,Ö6	9
Öğretmen merkezli	A1,A2,A3	3	Y6,Y8,Y11,M3,Ö1,Ö2	6
Öğrenci merkezli	A1,A3,A4,A5	4	Y5,Y8,Y12,Ö1,Ö2,Ö6	6
Olumsuz	A1,A2,A3	3	Y5,Y6,Y9,Y11,Y12,M3,Ö1,Ö2	8
Öğretmen merkezli			Y5,Y12,Ö1,Ö2	4
Öğrenci merkezli	A1,A2,A3	3	Y6,Y9,Y11,M3,Ö1	5
III. Tercih edilen oturma düzeni			Y3,Y4,Y5,Y7-Y11,M3,M5,Ö1,Ö2,Ö4	
Sıralı yerleşim düzeni			Y7,Y9,Y11,M3,M5,Ö2,Ö3,Ö4	8
Tek grup düzeni			Y3-Y5,Y7-Y10,M3,Ö1	9
IV. Oturma düzenine ilişkin görüşler			Y3-Y5,Y7-Y11,M3-M5,Ö1,Ö2,Ö4	13
Tek grup düzeni uygun			Y3-Y5,Y7-Y11,M3,M4,Ö1-Ö4	13
Sıralı yerleşim düzeni uygun değil			Y7,Y11,M3,M4,M5,Ö1,Ö2,Ö4	8
V. Amaçlarla uyumuna ilişkin görüşler	A1-A5	5	Y1-Y12,M1-M5,Ö1-Ö6	23
Amaçlarla uyumlu/ yeterli	A2,A3,A4,A5	4	Y1-Y12,M1,M4,Ö1-Ö6	20
Amaçlarla uyumlu/ yeterli değil	A1,A2,A3,A5	4	Y2,Y3,Y6-Y12,M2,M3,M5,Ö1,Ö2,Ö4,Ö5	16

“Çoğunlukla derslerin öğrenciler tarafından anlatıldığını düşünüyorum ya da görüyorum. Kişisel olarak düşüncem şu: Lisansüstü düzeyde evet kişisel bazı şeyler olması lazım yani öğrencilerin kişisel çabalarının olması lazım ama bütün dersleri diyelim dönem boyunca bölüyorsunuz işte birinci hafta Ahmet ikinci hafta Mehmet sen anlatacaksın şeklinde olmamalı dersler... Etkinliklerin olduğu örnek uygulamaların olduğu dersler, ders içerikleri, yöntemler çoğunlukla kullanılmıyor.” (A1).

“En faydalı noktası dersleri diyalog şeklinde işlememizdi. Hocalarımız teoriyi iyi biliyordu biz de pratiği biliyorduk dolayısıyla biz pratiğini anlattık, onlar teoriyi anlattı, bir noktada buluşuldu. Çok verimli bir nokta oluştu.” (Y1).

“Bence olması gerektiği gibi. Buradaki öğrenciler de zaten belli bir tecrübeyle gelen insanlar. Anlatım, hocalarımızın yöntem ve teknikleri gayet iyi, öğrenci konumundaki bizlere görevler vererek, sunumlar olsun, araştırmalar olsun, derse katılım olsun ben beğeniyorum açıkçası.” (Ö5).

Ayrıca, katılımcılar öğrenme öğretme süreci ile ilgili birtakım önerilerde de bulunmuşlardır. Bu öneriler Tablo 7’de ifade edilmiştir.

Katılımcıların bazıları tezsiz yüksek lisans programının daha çok uygulamaya dönük olmasını, tartışma, örnek olay, yönetim ve denetim uygulaması gibi uygulamalı yöntemlerle ders yapılmasını arzu ederken bazıları ise öğrenciler zaten uygulamanın içinden geldikleri için buna gerek olmadığını söylemişlerdir. Bazılarının ifadeleri şu şekildedir: “Genelde teoride kalıyor, pratik yönünün de olması lazım, yani staj gibi bir uygulamanın olması lazım... örgütün içinde hangi davranışlar oluyor, nasıl oluyor, yöneticinin görüşleri birebir alınmalı birkaç okul, birkaç ilçe ya da il milli eğitim müdürlüğünün ya da teftiş bürosu müfettişlerin çalışma yerlerinde onlarla beraber okullar gezilebilirdi.” (Y3); “...eğitim yönetimine tezsiz yüksek lisansa alınanların hepsi eğitim sistemi içerisinde çalışanlar, belli bir süreçte yöneticilik yapmış insanlar, öğretmenler olduğu için sistemin içerisinde geliyor zaten bunlar. Teorik bilgi yeterli yani burada artı şey verilmesine gerek yok. Uygulama yapılmasına gerek yok, uygulama anlamında destek verilmesine gerek yok. Uygulama ile teori buluşuyor yani

bu programda.” (Y2); “Dersleri çoğunlukla teorik ve öğrenci sunumları ile yürütüyoruz. Bunun yerine durum çalışması, yaşantıya dönük, örnek olaylar üzerinde çalışma şeklinde yapabiliriz. Çeşitli senaryolar oluşturma, canlandırma şeklinde olabilir.” (A5). Bazı katılımcılar derslerin daha dikkat çekici hale getirilmesini bunu sağlamak için başarılı müfettişlerin, yöneticilerin ya da akademisyenlerin davet edilmesi hatta yurt dışındaki okulların gezilmesi gibi önerilerde de bulunmuşlardır: “Karşılaştırmalı eğitime biraz daha yoğunlaşırsa iyi olur. Hatta üniversite imkanları bunlara yeterli olur muydu olmaz mıydı, birkaç örnek ülke gezilse mesela, uçarı bir fikir gibi gelebilir ama birkaç ülke gezilse uygulamalar yerinde görürse biraz daha ufuk açıcı olacağını düşünüyorum. Bu konuda zaman zaman öğretim üyesi değişimi de olabilir. Mesela başka, yakındaki bir üniversitenin eğitim yönetimi hocası gelip Malatya’da bir seminer, bir konferans verebilir. Bizim hocalarımız gidip onlara bir ders anlatabilir...” (Y1). Ayrıca öğrenciler bilimsel etkinliklere katılma, okuma veya araştırma konusunda öğretim üyelerinin yönlendirmesine ihtiyaç duyduklarını dile getirmişlerdir. Diğer taraftan bazı katılımcılar tezsiz yüksek lisans mezun olabilmek için bir değerlendirme yapılmamasını önerirken bazıları ise daha zorlayıcı değerlendirme yapılmasını önermiştir. Bazı katılımcılar da sınav yapmak yerine bir takım alternatif değerlendirme yöntemleri önermiştir: “Burada yüksek lisans programının amacı akademisyen yetiştirmek olmadığı için, buradaki amaç da öğrencilerin ders geçmesi olmamalıdır. Hocalar da bu şekilde yaklaşmalıdır. Ben kendi açımdan söyleyeyim, hiçbir derse geçmek odaklı katılmadım.” (Y2); “Yapabilesek, gitsek zaman zaman mezunlarımızın yönettiği okullara...” (A5); “...Değerlendirmede bence biraz daha katı olunması gerekiyor...” (Ö1). Son olarak katılımcılar ders yapılan mekanların iyileştirilmesini, daha nezih hale getirilmesini, kitap ve teknolojiye erişimin kolay olmasını, sınıflardaki öğrenci sayısının daha az olmasını ve derslerin tek grup oturma düzeninde yapılmasını önermişlerdir. “Gelenler de sonuçta öğretmen, onlara lisans öğrencileri gibi davranmamalıyız. Daha nezih ortamlar hazırlanabilir. Gelenler sonuçta yetişkin insanlar. O açıdan yetersiz buluyorum.” (A3); “Zaten ya yuvarlak olmalı ya da U olmalı diye düşünüyorum. En ideali de bu çünkü herkes birbirini

■ **Tablo 7.** Öğrenme öğretme süreci ile ilgili öğrenci ve öğretim üyesi önerileri.

Temalar	Öğretim üyesi	n	Öğrenci	n
Öğrenme öğretme süreci ile ilgili öneriler				
Dersler ihtiyaçlar doğrultusunda kuramsal/uygulamalı şekilde yürütülmeli	A1,A2,A4,A5	4	Y1-Y10, M1,M2,M5,Ö4	14
Yeni/dikkat çekici yöntem ve teknikler kullanılmalı	A1,A4,A5	3	Y2,Y3,Y5,Y6,Y9,M3,M4,M5,Ö2,Ö3	10
Öğrenciler okumaya/bazı etkinliklere katılmaya yönlendirilmeli			Y9,Ö5	2
Değerlendirme koşulları değiştirilmeli	A5	1	Y2,M3,Ö1	3
Fiziksel koşullar iyileştirilmeli	A2,A3,A5	3	Y1,Y4,Y5,Y7-Y10, M1,M2,M4,M5,Ö1 Ö5	16

görüyor.” (Ö1); “...Her türlü bilişim teknolojisiyle donatılmış sınıflar olmalı, ayrıca öğrencinin merak ettiğinde dönüp kitap alabileceği şekilde, yanı başında kitaplar da olmalı.” (M1).

Tartışma ve Sonuç

İnönü üniversitesi EYD tezsiz yüksek lisans öğrenci ve öğretim üyelerinin görüşleri ile sınırlı olarak yürütülen bu nitel durum çalışmasında, EYD tezsiz yüksek lisans programının amacı bağlamında, programdaki derslerin içeriğine ve öğrenme öğretme sürecine ilişkin öğrencilerin ve öğretim üyelerinin görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın birinci alt problemi ile programdaki derslerin içeriğine ilişkin öğrenci ve öğretim üyelerinin görüşlerinin belirlenmesi hedeflenmiştir. Bu konuda katılımcıların çoğunluğu ders içerikleriyle ilgili olumlu görüş bildirmiş olmakla birlikte olumlu bakış açısına sahip katılımcıların önemli bir kısmının (2 öğretim üyesi ve 10 öğrenci) aynı zamanda ders içeriklerinin amaçlarla tutarlı/yeterli olmadığını da dile getirdikleri görülmüştür. Bu sonuç katılımcıların farklı dersler için farklı görüşlere sahip olduğunu göstermektedir. İnsan Kaynakları Yönetimi ile Eğitim Planlaması ve Ekonomisi derslerinin içeriğinin yeniden düzenlenmesi gerektiği ifade edilirken İstatistik dersinin tez yazılmayacağı için gereksiz olduğu dile getirilmiştir. Bunun yanında derslerin uygulamaya dönük olmadığı için amaçlarla tutarlı/yeterli olmadığını ifade eden katılımcıların da olduğu görülmektedir (1 öğretim üyesi ve 7 öğrenci). Bu sonuçların, İnönü Üniversitesindeki çalışma grubu ile sınırlı olsa da “Tezli ve tezsiz yüksek lisans programları hangi noktalarda birbirinden ayrılmalıdır?”, “Tezsiz yüksek lisans programındaki derslerin ne kadarı uygulamaya dönük olmalıdır?” gibi genel sorunlara dikkat çektiği ve aynı zamanda bu sorunlara dayalı olarak ortaya çıktığı söylenebilir.

Tezli ve tezsiz yüksek lisans programlarının amaçları lisansüstü eğitim ve öğretim yönetmeliğinde açıkça birbirinden farklı ifade edilmiştir (LEÖY, 2016, Madde 6, 11). Tezli yüksek lisans bilgilere erişme, bilgiyi değerlendirme ve yorumlama yeteneğini kazandırmayı amaçlarken tezsiz yüksek lisans daha çok uygulamaya yönelik ve mesleki gelişimi hedefleyen bir programdır. Dolayısıyla tezli ve tezsiz yüksek lisans programları derslerinin birbirinden farklı olması beklenmektedir. Buna rağmen İnönü Üniversitesi örneğinde EYD tezli ve tezsiz yüksek lisans derslerinin büyük bir kısmının ortak olduğu ve içeriğinin teorik ağırlıklı olduğu görülmektedir. Benzer şekilde, Karataş (2014), Eğitim Yönetimi Teftişi Planlaması ve Ekonomisi ana-bilim dalında açılan tezli ve tezsiz yüksek lisans programlarında sunulan dersleri karşılaştırmalı olarak analiz ettiği çalışmasında, tezli ve tezsiz programlardaki derslerin büyük oranda aynı olduğunu, eğitim ve okul yöneticilerinin ihtiyaçlarına yönelik olmadığını ve uygulamaya yönelik derslerin neredeyse hiç ol-

madığını tespit etmiştir. Buna rağmen tezli ve tezsiz yüksek lisans derslerinin bazılarının aynı olması amaçlardan sapma olarak değerlendirilmemelidir. Zira uygulamaya rehberlik edecek belli düzeyde kuramsal bilgi verilmesinin gerekli olduğu iddia edilebilir. Nitekim Bursalıoğlu (2014, s. 95) teorinin bizi gerçeğe götüren en emin araç olduğunu, başarılı bir yönetimin de teoriye dayalı olduğunu, bu nedenle uygulamada başarılı olmak isteyen yöneticinin teoriden korkmaması gerektiğini ifade etmiştir. Bu noktada, tezsiz yüksek lisans programında teorik derslerin varlığı veya yokluğu konusunda değil, ne kadar teorik ne kadar uygulamalı ders olması gerektiği konusu üzerinde düşünmek daha işlevsel görünmektedir.

Katılımcılar, ders içeriklerinin amaçlara uygun olarak yeniden düzenlenmesini önermişler, bu süreçte öğrencilerin de fikrinin alınması gerektiğini dile getirmişlerdir. Benzer şekilde literatürde eğitim yöneticilerinin ve okul müdürlerinin aldıkları eğitimin beklentilerini karşılamadığını ortaya koyan araştırmalar bulunmaktadır (Balci, 2008; Işık, 2002). Ayrıca programdaki derslerden başka, olmasını önerdikleri dersler/konular da öğrencilerin ihtiyaçlarıyla ilgili ipuçları vermektedir. Buna göre katılımcıların daha çok uygulamadaki etkililiklerini artırmalarını sağlayacak etkili iletişim, yöneticilik/müfettişlik uygulaması, çatışma çözme gibi derslerin veya konuların olmasını önerdikleri görülmektedir. Bunların yanında insanı, toplumu, örgütü ve eğitim sistemini daha iyi anlamalarını sağlayacak bazı derslerin de olmasını önermişlerdir. Bu derslerden/konulardan bazılarının amaçlarla tutarlı/yeterli olarak ifade edilen örgütsel davranış, liderlik, toplum kültür ve eğitim gibi derslerin içeriğine paralel olduğu görülmektedir. Benzer şekilde eğitim psikolojisi, Türk eğitim sistemi gibi olması önerilen bazı dersler de lisans düzeyinde verilen derslerdendir. Sonuç olarak, öğrencilerin derslerle ilgili önerilerinin dikkatli yorumlanması gerektiği, bu konuyu açıklığa kavuşturmak için daha fazla araştırmaya ihtiyaç olduğu söylenebilir.

Araştırmanın ikinci alt problemi ile EYD tezsiz yüksek lisans programının amacı bağlamında, programdaki öğrenme öğretme sürecine ilişkin öğrenci ve öğretim üyelerinin görüşlerinin belirlenmesi hedeflenmiştir. Katılımcıların çoğunluğu (4 öğretim üyesi ve 20 öğrenci) öğrenme öğretme sürecinin amaçlarla uyumlu/yeterli olduğunu ifade etmişlerdir. Bununla birlikte çok sayıda katılımcı (3 öğretim üyesi ve 13 öğrenci) öğrenme öğretme sürecinin amaçlarla uyumlu/yeterli olmadığını da dile getirmiştir. Araştırma sonuçlarına göre öğrenme öğretme sürecinde en çok tercih edilen yol konunun ya öğretim üyesi ya da öğrenci tarafından anlatılmasına dayalı geleneksel yöntemdir. Bu konuda Özdem vd.’nin (2002) EYD tezsiz yüksek lisans programlarına devam eden öğretmen ve okul yöneticilerinin programla ilgili görüşlerini aldıkları araştırmalarında katılımcı-

ların çoğunlukla, öğretim üyesi tarafından işlenen derslerin onların derse aktif katılımını engellediğini ifade etmişlerdir. Buna karşılık bizim araştırmamızda bazı katılımcıların (3 öğretim üyesi ve 6 öğrenci), dersin öğretim üyesi tarafından işlenmesini daha olumlu değerlendirdikleri görülmüştür. Katılımcıların önemli bir kısmı ise (3 öğretim üyesi ve 13 öğrenci) öğrenme öğretme süreci ile ilgili tezsiz yüksek lisans programının daha çok uygulamaya dönük olmasını, tartışma, örnek olay, yönetim ve denetim uygulaması gibi uygulamalı yöntemlerle ders yapılmasını önermiştir. Bu bulgulara benzer şekilde, Kahraman ve Tok'un (2016), eğitim yönetimi denetimi planlaması ve ekonomisi lisansüstü öğrencilerinin aldıkları eğitim hakkındaki görüşlerini ortaya koydukları araştırmalarında katılımcılar, derslerde teorik bilgiler yerine uygulama ve tartışmalara da yer verilmesini önermişlerdir. Bununla birlikte bu araştırmada bazı katılımcılar (1 öğretim üyesi ve 1 öğrenci), öğrenciler zaten uygulamanın içinden geldikleri için buna gerek olmadığını ifade etmiştir. Öğrenme öğretme süreci ile ilgili bu bulgular İnönü Üniversitesi'ndeki çalışma grubu ile sınırlıdır. Bunun yanında derslerin çeşitliliği, hocaların ve öğrencilerin bireysel farklılıkları veya tercihleri sonuçların yorumunu güçleştirmektedir. Zira bu araştırmada katılımcıların tezsiz yüksek lisans programının amacı bağlamındaki genel görüşlerine odaklanılmıştır. Bu konuda ulaşılan sonuçların yorumlanabilmesi için daha çok araştırmaya ihtiyaç vardır. Buna rağmen öne çıkan sonuçlar "Tezsiz yüksek lisans programındaki öğrenme öğretme süreci ne kadar uygulamaya yönelik olmalıdır?" ve "Teorik derslerde ve uygulamalı derslerde hangi öğretim yöntemi ve teknikleri kullanılmalıdır?" gibi genel problemlere dikkat çekmektedir.

Görüldüğü gibi farklı görüşler de olmakla birlikte, katılımcılar hem derslerin hem de öğrenme öğretme sürecinin uygulamaya dönük olması gerektiğini sıkça vurgulamışlardır. Yerli literatürde olduğu gibi yabancı literatürde de bu ve benzeri programların daha çok uygulamaya dönük olması gerektiğini ifade eden araştırmalara rastlamak mümkündür (Anderson, 1991; Bush, 1998; Bush 2013). Şimşek (2004), eğitim yönetiminin, bilim dallarının sınıflandırılmasında uygulama alanı ağırlıklı bir bilim dalı olduğunu vurgulamaktadır (Akt. Üstüner ve Cömert, 2008, s. 498). Benzer şekilde Örcü ve Şimşek (2011), akademisyenlerin gözünden Türkiye'de eğitim yönetimi alanının akademik durumunu ortaya koymaya çalıştıkları araştırmalarında, görüşleri farklılık göstermekle birlikte ortak bir paydada birleştirildiğinde akademisyenlerin eğitim yönetimi alanını disiplinlerarası, uygulamalı bir sosyal bilim olarak algıladığını ifade etmişlerdir. Bunun ötesinde EYD tezsiz yüksek lisans programlarının kuram ve uygulama bağının kurulması anlamında bir köprü niteliği taşıdığı söylenebilir. Zira bu programların bir ucunda bilimsel bilgi üreten öğretim üyeleri varken diğer ucunda eğitim sisteminin, yani uygulama alanının içinden gelen eği-

tim yöneticisi, maarif müfettişi ve öğretmenler bulunmaktadır. Ancak her şeye rağmen uygulama ayağında işlerin yolunda gitmesi Milli Eğitim Bakanlığının bu konudaki tutumuna bağlıdır. Bu noktada Türkiye'de eğitim yöneticiliğinin profesyonelleştirilmesi yapılması gerektiği ve onların profesyonel şekilde yetiştirilmeleri için EYD tezsiz yüksek lisans programları Bakanlık tarafından dikkate alınmadığında bu araştırmaya içinde yapılan tartışmaların işlevsel bir anlamı olmayacaktır.

Kaynaklar

- Ada, S. ve Baysel, N. (2010). *Türk eğitim sistemi ve okul yönetimi*. Ankara: Pegem.
- Akın, U. (2012). Okul yöneticilerinin seçimi ve yetiştirilmesi: Türkiye ve seçilmiş ülkelerden farklı uygulamalar, karşılaştırmalar. *AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(2), 1-30.
- Alhas, A. (2006). *Lisansüstü eğitim yapmakta olan Milli Eğitim Bakanlığı öğretmenlerinin lisansüstü eğitime bakış açıları* (Ankara ili örneği). Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Anderson, M. E. (1991). *Principals: How to train, recruit, select, induct and evaluate leaders for America's schools*. Eugene, OR: Eric Clearing House on Educational Management, College of Education, University of Oregon.
- Aslan, G. (2014). Eğitim bilimleri yüksek lisans programlarına yönelik talebe ilişkin bir çözümleme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 14(5), 1777-1805.
- Aydın, A., Şarier, Y., Uysal, Ş., Aydoğdu-Özoğlu, E. ve Özer, F. (2014). Türkiye'de öğretmen istihdamı politikalarının değerlendirilmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 20(4), 397-420.
- Balcı, A. (2008). Eğitim yönetiminin bilimleşme düzeyi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 14(2), 181-209.
- Balyer, A. ve Gündüz, Y. (2011). Değişik ülkelerde okul yöneticilerinin yetiştirilmesi: Türk eğitim sistemi için bir model önerisi. *Kuramsal Eğitimbilim*, 4(2), 182-192.
- Beycioğlu, K. ve Dönmez, B. (2006). Eğitim yönetiminde kuramsal bilginin üretimi ve uygulamasına ilişkin bir değerlendirme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 14(3), 317-342.
- Bursaloğlu, Z. (2014). *Eğitim yönetiminde teori ve uygulama* (12. baskı). Ankara: Pegem.
- Bush, T. (1998). The national professional qualification for headship: The key to effective school leadership? *School Leadership & Management*, 18(3), 321-333.
- Bush, T. (2013). Preparing headteachers in England professional certification, not academic learning. *Educational Management Administration & Leadership*, 41(4), 453-465.
- Bülbül, T. (2003). Ankara üniversitesi eğitim bilimleri fakültesinde görev yapan öğretim üyelerinin lisansüstü eğitime öğrenci seçme sürecine ilişkin görüşleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 36(1-2), 167-174.
- Creswell, J. W. (2015). *Nitel araştırma yöntemleri: Beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni* (M. Bütün ve S. B. Demir, Çev. Ed.). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Çelik, V. (2002). Eğitim yöneticisi yetiştirilmesi politikasına yön veren temel eğilimler. 21. *Yüzyıl Eğitim Yöneticilerinin Yetiştirilmesi Sempozyumu*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.
- Demir, K. (2009). Fransa'da lisansüstü öğretim sistemi, K. Karakütük (Ed.). *Lisansüstü öğretim sistemleri* (s. 161-185). Ankara: Pegem.

- Demirtaş, H. (2010). Okul örgütü ve yönetimi, R. Sarpkaya (Ed.). *Türk eğitim sistemi ve okul yönetimi* (s. 89–140) (2. baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Doğusan, F. (2003). *İlköğretim okulu yönetici ve öğretmenlerinin öğretmenlerin lisansüstü öğrenimi konusundaki tutumları*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.
- Güven, İ. (2009). Almanya’da lisansüstü öğretimde gelişmeler, K. Karakütük (Ed.). *Lisansüstü öğretim sistemleri* (s. 1–28). Ankara: Pegem.
- Hoy, W. K. ve Miskel, C. G. (2010). *Eğitim yönetimi* (S. Turan, Çev.). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Işık, H. (2002). Okul müdürleri için formasyon programı ve okul müdürlerinin yetiştirilmesi. *21. Yüzyıl Eğitim Yöneticilerinin Yetiştirilmesi Sempozyumu*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.
- İnönü Üniversitesi (2016). *Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Yönetimi Anabilim Dalı*. 1 Temmuz 2016 tarihinde <<https://cms.inonu.edu.tr/tr/cms/eyd>> adresinden erişildi.
- Kahraman, Ü. ve Tok, T. N. (2016). Eğitim yönetimi denetimi planlaması ve ekonomisi lisansüstü öğrencilerinin aldıkları eğitim hakkındaki görüşleri. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(1), 147–164.
- Karakütük, K. (2000). Öğretmenlerin lisansüstü öğretimi konusunda yönetici ve öğretmenlerin görüşleri. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (12), 193–209.
- Karakütük, K. (2002). *Öğretim üyesi ve bilim insanı yetiştirme*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Karataş, İ. H. (2014). EYTPE tezli ve tezsiz yüksek lisans programlarında açılan derslerin karşılaştırmalı analizi. *Abi Evran Üniversitesi Karşebir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 15–34.
- Kaya, Y. (1991). *Eğitim yönetimi*. Ankara: Bilim Yayıncılık.
- Kepekçi, Y. K. (2009). Amerika Birleşik Devletleri’nde lisansüstü öğretim sistemi, K. Karakütük (Ed.). *Lisansüstü öğretim sistemleri* (s. 29–47). Ankara: Pegem.
- Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği (LEÖY) (2016). T. C. Resmi Gazete, 29690, 20 Nisan 2016.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2000). Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Öğretim Kurumlarına Öğretmen Olarak Atanacakların Atamalarına Esas Olan Alanlar ile Mezun Oldukları Yükseköğretim Programları ve Aylık Karşılığı Okutacakları Derslere İlişkin Çizelge. 12 Temmuz 2016 tarihinde <<http://mevzuat.meb.gov.tr/html/23.html>> adresinden erişildi.
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma: Desen ve uygulama için bir rehber* (S. Turan, Çev. Ed.). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Örücü, D. ve Şimşek, H. (2011). Akademisyenlerin gözünden Türkiye’de eğitim yönetiminin akademik durumu: Nitel bir analiz. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 17(2), 167–197.
- ÖSYM (2015). *Yükseköğretim İstatistikleri (Farklı yıllar)*. 1 Şubat 2015 tarihinde <http://www.osym.gov.tr/belge/1-128/sureli_yayinlar.html> adresinden erişildi.
- Özdem, G., Bülbül, T. ve Güngör, S. (2002). Eğitim yönetimi planlaması teftişi ve ekonomisi tezsiz yüksek lisans programına devam eden öğretmen ve okul yöneticilerinin programa ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi. *21. Yüzyıl Eğitim Yöneticilerinin Yetiştirilmesi Sempozyumu*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.
- Özdemir, S., Köse, M. F. ve Kavgacı, H. (2014). Türkiye’de eğitim yönetimi alanındaki yüksek lisans programlarının okul liderliği standartları çerçevesinde değerlendirilmesi. *Mardin Artuklu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Mukaddime Dergisi*, 5(1), 1–26.
- Patton, M. (2002). *Qualitative research & evaluation methods* (3rd ed.). London: Sage Publications.
- Richard, L., and Morse, J. (2007). *User’s guide to qualitative methods* (2nd ed.). London: Sage Publications.
- Sevinç, B. (2001). Türkiye’de lisansüstü eğitim uygulamaları, sorunlar ve öneriler. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 34(1), 139–148.
- Sezgin, F., Kavgacı, H. ve Kılınç, A. (2011). Türkiye’de eğitim yönetimi ve denetimi lisansüstü öğrencilerinin öz değerlendirmeleri. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 1(3), 161–169.
- Şimşek, H. (2004). Eğitim yöneticilerinin yetiştirilmesi: Karşılaştırmalı örnekler ve Türkiye için öneriler. *Çağdaş Eğitim*, 29(307), 13–21.
- Şişman, M. ve Turan, S. (2002). Dünyada eğitim yöneticilerinin yetiştirilmesine ilişkin başlıca yönelimler ve Türkiye için çıkarılabilecek bazı sonuçlar. *21. Yüzyıl Eğitim Yöneticilerinin Yetiştirilmesi Sempozyumu*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.
- Tambağ, H. (2007). *Ortaöğretim alanı öğretmenliği tezsiz yüksek lisans programına devam eden öğrencilerin bu programa ilişkin görüşleri nelerdir?* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Taymaz, H. (2003). *İlköğretim ve ortaöğretim müdürleri için okul yöneticiliği*. Ankara: Pegem yayıncılık.
- Tosun, İ. (1997). *Bilim adamı yetiştirme: Lisansüstü eğitim*. Ankara: TÜBA Yayınları.
- Umur, Z. ve Demirtaş, H. (2016). Eğitim yönetimi ve denetimi tezsiz yüksek lisans programına ilişkin öğrenci ve öğretim üyelerinin görüşleri. *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 7(3), 31–48.
- Üstüner, M. ve Cömert, M. (2008). Eğitim yönetimi, denetimi, teftişi, planlaması ve ekonomisi anabilim dalı lisansüstü dersleri ve tezlerine ilişkin bir inceleme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 14(3), 497–515.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (8. baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.